

Svazu národů, více styk s Úřadem a snaží se o rozšíření svého zastoupení v jeho personálu a o větší uplatnění němčiny při jednáních.

Styky Mezinárodního úřadu práce s Československem byly i nadále velmi blízké a významné. Výrazu se tomu dostalo návštěvou presidenta Masaryka v Mezinárodním úřadě práce letos 12. března, kdy při té příležitosti byl předán panu presidentovi seznam prací Úřadu o Československu, a to jednak knižních studií, o nichž jsme již referovali v předchozích člancích v číslech 1.—2. roč. VII. této revue, jednak četných článků o Československu v periodických publikacích Úřadu. Významného uznání se Československu dostalo také volbou ministra dra Beneše za předsedu sedmé Mezinárodní konference práce.

U příležitosti přednášek v Sociálním ústavě, který také loni vydal v českých překladech publikace Mezinárodního úřadu práce o sociálním pojištění a o zabraňování nezaměstnanosti a hospodářské stabilisaci, i při jiných příležitostech navštívila Československo řada významných členů Úřadu (pp. Pribram, Fuss, Devinat, Maurette, Dr. Stein a Dr. Teltšik, posledně vyslaný Úřadem na letošní jubilejní sjezd Československé Obce Dělnické, který se stal také významnou manifestací pro rozvoj styků s Mezinárodní organizací práce). Na Dělnickou Olympiadu pražskou počátkem července přijede sám ředitel Albert Thomas. Náš tisk také pravidelně sleduje činnost Mezinárodního úřadu práce a Konferencí práce řadou tiskových sdělení i podrobnějších článků. Publikacemi Mezinárodního úřadu práce jest naše veřejnost soustavně informována o sociálních poměrech v cizině, stejně jako cizina o sociálních poměrech v Československu. Význam Mezinárodního úřadu práce pro náš stát je tedy vcelku značný.

Dr. J. Kotek:

Sociálně politické zákonodárství a pracovní podmínky průmyslového dělnictva v Japonsku.

Až do poloviny minulého století bylo v Japonsku zřízení feudální, podobně jako tomu bylo v Evropě ve středověku. Teprve v polovině minulého století vzdalo se Japonsko dobrovolně své uzavřenosti oproti cizině a otevřelo svoji zemi všem vymoženostem civilizace a kultury evropské a dnes je jedním z nejmocnějších států světa. Válka přinesla natušený rozvoj japonského průmyslu. Evropské mocnosti i Spojené státy severoamerické nemohly konkurovat s Japonskem na dálném východě, především v Číně, protože jich průmysl musel se postavit plně do služeb obrany vlasti a kromě toho nebezpečí ponorek obchod námořní silně ochromilo.

Zemědělství neuziví četné obyvatelstvo, jehož na hornatém území, jen o něco více než 2½krát větším než naše republika, bydlí 3½krát tolik co v Československu (vlastní Japonsko měří 385.000 km² a má 60 milionů obyvatelstva, celá říše i s koloniemi měří 485.000 km² a má 83 mil. obyv.) a jehož ročně přibývá na 700.000 duší. A protože nelze pomýšlet na vystěhovalectví pro odpor přistěhovaleckých států, seznali přední státníci a národohospodáři japonští, že jedině průmysl může být základem jich státu pro budoucnost, byť i v zemi byl nedostatek uhlí, železa a jiných surovin.

Až do roku 1920 bylo Japonsko zemí převážně agrární, 48.3% obyvatelstva odkázáno bylo výživou na zemědělství,*) 19.5% na průmysl a 13.6% obyvatelstva na obchod. Poměry však od té doby se mění ve prospěch průmyslu a obchodu, které silně se vyvíjejí, hlavně výroba strojů a průmysl chemický. Dělníků jest téměř 16,000,000, t. j. 28.8% všeho obyvatelstva, a z toho nejvíce jest dělníků zemědělských (9,000,000 i se 6,000,000 drobných zemědělců a pachtýřů). Počet průmyslového dělnictva stoupl ze 120,000 v r. 1900 na 3,900,000 v r. 1919. V roce 1920 v průmyslu zaměstnáno bylo již 3,600,000 dělníků, v obchodě 1,100,000, v dolech pouze 450,000. Počet závodů, zaměstnávajících více než 5 dělníků, jakož i absolutní počet dělníků neobyčejně poslední dobou vzrostl. V roce 1909 bylo 32,228 takových závodů celkem s 800,000 dělníky, roku 1919 43,949 závodů s 1,612,000 dělníky, roku 1922 46,427 závodů s 1,700,000 dělníky. Z celkového počtu závodů polovina zaměstnává jen 6—10 dělníků, celých 85% jsou závody s méně než 30 dělníky. Počet továren s více než 1000 dělníků byl v roce 1926 206 a od roku 1909 se zčtyřnásobil. V roce 1922 bylo textilních závodů 16,600 (téměř 36% všech závodů s více než 5 dělníky) a v nich bylo zaměstnáno 860,000 dělníků (t. j. 51% všech dělníků); závodů v kovoprůmyslu bylo 6,700 (14.5%) s 305,000 dělníky; závodů chemických bylo 5,372 (11.6%) s 173,000 dělníky. Výroba potravin a potravin vykazovala 9,000 závodů (19.4%) se 162,000 dělníky. V dolech bylo zaměstnáno v r. 1923 asi 314,000 dělníků, z toho asi ¼ žen. Počet horníků od ukončení války stále klesal. Nejvíce zastoupeny byly doly na uhlí (250,000 dělníků), pak doly na rudu (40,000 dělníků), petrolej (12,000 dělníků), zbytek připadá na ostatní doly.

Tovární průmysl jest v Japonsku nedávného data a ještě mladší jest zákonná ochrana dělníků. Počátky této ochrany možno pozorovati v občanském zákoníku (čl. 823 a násl.). Pracovní poměry námořníků upravuje zákoník obchodní (článek 576—589), který jest vlastně prvním krokem na poli ochrany práce v Japonsku. Dalšími zákony sociálně-politickými jsou: zákon horní z r. 1905, zákon o továrnách z r. 1911, uvedený v činnost roku 1916. Rok tento jest mezníkem ve vývoji sociálně-politického zákonodárství japonského. Po washingtonské konferenci roku 1919 seznala vláda japonská, že chce-li Japonsko hráti úlohu mezi nejmocnějšími státy světa, že je nutno přizpůsobiti se cizině i na poli sociální politiky. Je tu však silně konservativní strana, která se obává, že právě rozvíjející se japonský průmysl bude sociálně-politickým zákonodárstvím ochromen. Konference washingtonská sama zařadila Japonsko mezi země se zvláštními poměry a dala souhlas k tomu, aby otázky ochrany dělnické, projednávané Mezinárodní organizací práce, byly v Japonsku upraveny odchylně od ostatních států. Že poměry v Japonsku nejsou takové, že by vylučovaly, aby úmluvy a doporučení, usnesené na konferencích práce, mohly býti také v Japonsku striktně aplikovány, to doznává sama svrchu citovaná brožura, vydaná mezinárodním úřadem práce, a jasně to vyslovil i dělnický zástupce japonský na washingtonské konferenci a zástupci japonského dělnictva na konferencích ostatních.

Po konferenci washingtonské vydána byla řada sociálně-politických zákonů. V r. 1921 vyhlášen byl zákon o zprostředkování práce. Téhož roku vyhlášen zákaz užívání bílého fosforu při výrobě sirek. V r. 1922 vydán zákon o pojištění nemocenském a zákon o zprostředkování práce pro námořníky, v r. 1923 vydány pak další 3 zákony: novela k zákonu o továrnách, zákon o nejnižším věku, kdy zaměstnanci připouštění jsou k pracem v průmyslu, a zákon o nejnižším věku námořníků a jich lékařských vysvědčeních. V roce 1924 vyhlášen byl zákon o řešení sporu mezi pachtýři a vlastníky pozemků. Vedle toho vydáno bylo císařské nařízení o soupisu nezaměstnaných a nařízení ministerstva vnitra o kontrole najímání dělníků. V roce 1922 byl zřízen zvláštní úřad pro otázky sociální.

*) Iwao F. Ayusava: Législation et conditions du travail dans l'industrie du Japon, jež je podkladem této informace.

Pracovní doba.

Pracovní doba jest dosud velmi dlouhá. Prvé zákony, které délku pracovní doby upravovaly, byly zákon o továrnách z r. 1911, který vstoupil v platnost teprve roku 1916, a pak pracovní a ochranný řád pro horníky z téhož roku. O pracovní době žen a dětí bude pojednáno v příslušných odstavcích o práci žen a dětí. Zákon o továrnách vztahoval se pouze na závody s více než 15 dělníky. Pravidelná pracovní doba byla 12 hodin, ale pro závody, kde byli zaměstnání pouze muži, toto maximum neplatilo. Neplatilo přirozeně ani pro závody s méně než 15 dělníky, kde rovněž pracovní doba byla připuštěna delší než 12 hodin. V továrnách textilních doba pracovní byla na dobu 15 let po účinnosti tohoto zákona stanovena na 14 hodin denně. V důsledku washingtonské konvence byla pak vydána roku 1923 novela k zákonu o továrnách, která vstoupila v účinnost teprve roku 1926. Podle této novely podléhají zákonu o továrnách všechny závody s více než 10 dělníky. Doba pracovní stanovena jest na 57 hodin týdně. Dosud v 70% průmyslových závodů pracuje se více než 8 hodin, v 53% závodů dokonce až 12 hodin denně, ano i více. O délce pracovní doby v závodech netovárních není přesné statistiky. Zprávy obchodní a živnostenské komory v Osace (jednoho z hlavních průmyslových středisek Japonska s 1½ mil. obyvatelstva), udává pro dělníky v průmyslech a živnostech denní pracovní dobu zpravidla 10 hodin, pro krejčí 12—15 hodin denně. To jest statistika udávaná se strany zaměstnavatelů, která jistě pravý stav věci nevyličuje a kromě toho jest to v milionovém městě, kde dělnictvo je organisováno a nepřipustí příliš dlouhou dobu pracovní. Poměry na venkově musí býti ještě horší.

Práce noční jest v Japonsku velice rozšířena: téměř $\frac{1}{10}$ dělnictva pracuje v noci (330 tisíc dělníků, a z toho jest 80% v průmyslu textilním a chemickém). Odpočinek při práci stanoven jest pouze $\frac{1}{2}$ hod. až 1 hod. denně téměř v polovině závodů, asi polovina závodů poskytuje odpočinek při práci 1—2 hodiny. Ostatní závody poskytují odpočinek delší. Týdenní klid v Japonsku neexistuje. Zaveden je zpravidla odpočinek dvou dnů v měsíci, některé závody poskytují 3—4 dny odpočinku v měsíci, jsou však závody, které poskytují pouze 1 den odpočinku za měsíc.

Práce žen a dětí.

Ženy a děti chráněny jsou především zákony o továrnách z r. 1911 a 1923 a zákonem z r. 1923 o nejnižším věku dětí, připuštěným k pracem v továrnách. Až do 1. července 1926, kdy vstoupila v platnost novela zákona o továrnách, platila pro ženy a děti 12hodinová doba pracovní. Stejně tomu bylo také v dolech. Odpočinek mezi prací stanoven jest nejméně na 30 minut, jde-li o práci více než 6 hodin, a nejméně na 1 hod., přesahuje-li denní pracovní doba 10 hodin. Klid měsíční jest stanoven 2—4 dny. Pokud jde o noční práci, stanoveno bylo zákonem z r. 1911, že děti mladší 14 let a ženy mladší 20 let nesmí býti zaměstnávány mezi 10. hod. večerní a 4. hod. ranní. Tento zákaz ovšem byl prolomen četnými výjimkami. Ustanovení svrchu uvedené novelováno bylo zákonem z r. 1923 v tom smyslu, že majitel továrny nesmí zaměstnávat osoby mladší 16 let ani ženy mezi 10. hod. večerní a 5. hod. ranní. Také ustanovení tohoto zákona připouští různé výjimky. Až do roku 1923 bylo dovoleno zaměstnávat děti mladší 12 let. Washingtonská konference vyšla Japonsku vstříc a dovolila zaměstnávat v průmyslu i děti starší 12 let. Zákon z roku 1923 stanoví zásadní zákaz zaměstnávat v továrnách děti do 14 let, je však dovoleno zaměstnávat i děti starší než 12 let, jestliže dokončily školní vzdělání. Pro námořnictví je stanoven minimální věk zaměstnanců 14 let, námořníci mladší 18 let mohou býti zaměstnání jen za určitých předpokladů. Osoby mladší 16 let nesmí býti zaměstnány při pracích nebezpečných a nezdravých, ženy při pracích nebezpečných. Počet žen v průmyslu byl v roce 1909 téměř 62% všech zaměstnanců a ještě v roce 1922 dosahoval 50.7%. Počet dětí zaměstnaných v prů-

myslu byl roku 1919 317.000. V dolech bylo zaměstnáno žen v roce 1919 112.000 ze 465.000 všech zaměstnanců v dolech a v roce 1922 76.000 z 300.000 horníků, tedy vždy asi $\frac{1}{4}$. Děti mladších 15 let bylo zaměstnáno v dolech 3000.

Ochrana mateřství.

Zákon z roku 1911 chránil ženy jen po porodu, zákonem z roku 1923 zavedena ochrana žen i před porodem a během kojení. Zákon o pojištění nemocenském, který vstoupil v účinnost počátkem roku 1927, stanoví, že žena má určitou dobu před porodem a po porodu nárok na 60% poslední své denní mzdy.

Nezaměstnanost.

Koncem války řada podniků, válkou vyvolaných, zanikla a zaměstnanci byli propuštěni. Roku 1921 nastala redukce zaměstnanců u drah, r. 1922 ve vál. námořnictví, v arsenálech a státních dílnách, roku 1923 nastalo hromadné propouštění úředníků. Téhož roku připravilo strašné zemětřesení statisíce dělníků nejen o přístřeší, nýbrž i o práci (zničeny továrny). Roku 1924 propouštěly zaměstnance státní podniky a téhož roku reforma správy vyžádala si propouštění 20.000 úředníků. Problém nezaměstnanosti nabýval katastrofálních rozměrů, dělnictvo pořádalo průvody a manifestace, deputace byly vysílány k úřadům.

Zákonná opatření proti nezaměstnanosti datují se teprve po ratifikaci příslušných konvencí washingtonské a janovské (1919 a 1920) se strany Japonska. Zákon o zprostředkování práce (1921) a zákon o zprostředkování práce námořníků (1922) zajišťují bezplatné zprostředkování práce pro zaměstnance pozemní a námořní. — Zprostředkovatelny jsou téměř ve všech místech, kde je větší počet dělnictva (celkem jich je 177). Musí být zřízeny v městech s více než 30.000 osob a dále tam, kde se ukáže nutnost. Nad místními zprostředkovatelny jsou 3 krajské. Ústřední úřad zřízen jest v Tokiu. Stát podporuje zřizování zprostředkovatelen tím, že hradí polovinu nákladů investičních a přispívá $\frac{1}{6}$ na ostatní náklady. — K usnadnění úkolu zprostředkovatelen jsou starostové obcí povinni hlásiti šéfu příslušného úřadu situaci na pracovním trhu. Místní zprostředkovatelna podává zprávu krajské, prefektovi a ústřednímu úřadu vždy za 10 dní, za měsíc a za 3 měsíce (udává počet žádostí a nabídek). Krajské zprostředkovatelny pracují v dohodě mezi sebou (vyměňují si zprávy), dále s místními zprostředkovatelny i se starosty obcí. — Nezaměstnaností trpí hlavně nádeníci. V r. 1924 počet umístění byl $1\frac{1}{4}$ mil., u ostatních dělníků jen 450.000. Oproti r. 1921 počet ten se v obou případech ztrojnásobil. Nově upravovaný návrh zákona zavádí v určitých místech jakýsi druh pojištění nádeníků proti nezaměstnanosti. Stát poskytuje subvence k vytvoření fondu a zaměstnanci budou platiti příspěvky. — Pokud jde o nádeníky, tu mají zprostředkovatelny ještě jiný úkol. Poskytují totiž těm nádeníkům, kteří byli umístěni jich prostřednictvím, zálohy na mzdu, kteroužto zálohu si vybírají u obcí pobytu zaměstnance. Nádeníci totiž nejsou v Japonsku placeni přímo, nýbrž prostřednictvím předáka (mistra), který je pak okrádá. Protože mzda pro ně je vyplácena jen dvakrát měsíčně, poskytoval nádeníkům jich předák zálohy a okrádal je po druhé.

Hygiena a bezpečnost v průmyslu: Není dosud zákonného opatření o zábraně úrazů (předpisy bezpečnostní a zdravotní pro továrny a závody nezdravé a nebezpečné), vyjma § 13 zákona o továrnách z roku 1911. Dle ustanovení tohoto paragrafu mohou úřady v případě, že továrna nebo její zařízení nebo její místnosti jsou nebezpečné zdraví, dobrým mravům nebo veřejnému zájmu, naříditi správě závodu, aby učiněna byla nutná ochranná opatření a v případě neúspěchu zakázati buď zcela nebo z části provoz závodu. Pokud jde o doly, obsahuje řád o dozoru nad doly podrobnější a přísnější předpisy v zájmu bezpeč-

nosti a zdraví. Těchto předpisů používají některé místní úřady i analogicky pro bezpečnostní opatření v průmyslu. Počet úrazů je veliký. Smrtných úrazů bylo v průmyslu v roce 1919 696, ostatních úrazů 94.107, v dolech v roce 1920 poranění těžkých 5.800 a ostatních úrazů 197.000 (počet horníků v tomto roce 439.000).

Pojištění Zákon o továrnách z r. 1911 a novela z r. 1923, nařízení o jeho provádění a zákon horní z r. 1905 dávají zaměstnanci nárok domáhat se na zaměstnavateli odškodnění za úraz. Zaměstnavatel má hraditi lékařské výlohy, platiti denně polovinu poslední mzdy, trvá-li však neschopnost k práci déle než tři měsíce, jen $\frac{1}{3}$ poslední mzdy. V případě, že zaměstnanec jest neschopen k práci déle než 3 roky, může ho zaměstnavatel odškodniti obnosem, rovnajícím se nejméně 170násobku denní mzdy. Zemře-li zaměstnanec, musí zaměstnavatel zaplatiti pozůstalým 170tý násobek denní mzdy a pohřební útraty (nejméně 10 yenu, t. j. 25 zl. franků). Tyto předpisy o úrazovém odškodnění byly změněny zákonem o nemocenském pojištění, který vstoupí v platnost 1. ledna 1927. Zaměstnanci musí býti pojištěni buď u soukromé pojišťovny, zřízené zaměstnavatelem (fakultativní pojišťovny v závodech, kde je nejméně 300 dělníků pojištěním povinných, obligatorní v závodech, kde je nejméně 500 dělníků). Pojištění ostatních zaměstnanců vzal na sebe stát. Zaměstnavatel i zaměstnanec platí polovinu příspěvku, stát poskytuje 10% k odškodnění úrazu. Maximum příspěvku zaměstnancova smí dosahovati 3% denní mzdy. Odškodnění může být v určitých případech buď zcela nebo z části odepřeno (na př. v případě úmyslného ublížení, jde-li o úraz: vyvolaný trestným činem nebo neposlechnutím rozkazu a instrukcí o bezpečnosti, ve stavu opilosti). Náhrada za denní mzdu zvýšena na 60%. Nemusí jíti o přímý úraz při práci, ovšem náhrada za mzdu platí se nejvýše po 180 dní. Pohřebné obnáší 20tý násobek denní mzdy, nejméně však 20 yenu.

Návrhy nových zákonů sociálně-politických.

Sněmovně byly již předloženy návrhy zákona o dělnických odborových organizacích, návrh zákona o rozhodování pracovních sporů a návrh zákona o zrušení čl. 17. a 30. zákona o veřejné bezpečnosti, kteréžto návrhy byly již příslušnými studijními institucemi a interesovanými kruhy prodebatovány a nedoznají ve sněmovně pravděpodobně žádné změny.

Návrh prvního zákona uznává odborové organizace dělnické a jejich svazy. Za odborovou organizaci dělnickou pokládá se každé sdružení dělníků, které čítá nejméně 10 členů a jehož účelem jest hájiti nebo zlepšiti pracovní podmínky. Založení organizace musí býti oznámeno předem místním úřadům. Odborová organizace zanesením do rejstříku nabývá právnické osobnosti, podléhá pak všeobecným předpisům občanského zákoníka, jest zproštěna daní a obchodních a jiných poplatků. Zaměstnavatel nesmí vyvozovati z příslušnosti či nepřislušnosti zaměstnance k nějaké odborové organizaci žádných důsledků. Smlouvy kolektivní jsou právně závazné a nemohou býti měněny smlouvami individuálními v neprospěch zaměstnance. Státní správa vykonává nad odborovými organizacemi vrchní dozor, může žádati od nich podání zpráv i předložení protokolů. Proti opatřením státní správy může se odborová organizace odvolati ku správním soudům.

Návrh zákona o řešení pracovních sporů zavádí povinné řízení rozhodčí (arbitráž), je-li zaměstnavatelem stát nebo podnik veřejně prospěšný. Platí tedy povinná arbitráž pro dráhy, tramwaye, pošty a telegrafy, dopravu námořní, plynárny, vodárny, elektrárny atd. Pro pracovní spory v ostatních závodech je arbitráž dobrovolná. Rozhodčí komise je 9členná. Po třech členech volí zúčastněné strany a těchto 6 zvolených členů zvolí pak zbývající 3 z řad osob na sporu nezúčastněných. Volba musí býti přijata a musí býti potvrzena dozorcím úřadem. Jde-li o arbitráž povinnou jest stanovena určitá lhůta pro zvolení i svolání rozhodčí komise. — Komise má právo předvolati strany, vyžádati si spisy

a doklady, vyslechnouti svědky a vyšetřovati vše, i na místě (v továrně, dílně atd.). Po skončení svého úkolu nebo po uplynutí zákonem stanovené lhůty (15 dní) oznámí rozhodčí komise své rozhodnutí úřadu, který o něm vyrozumí strany. Oznámení rozhodnutí může být odloženo jen na žádost zástupců obou zúčastněných stran. Aby chráněny byly obě sporné strany po dobu rozhodčího řízení obligatorního, nemůže osoba, která není ve sporu:

1. podněcovati zaměstnavatele zavřítí závody nebo zastavití v nich práci, zrušítí pracovní smlouvy, aneb odmítnoutí žádosti o práci;

2. podněcovati dělníky zastavití práci nebo zrušítí pracovní smlouvu nebo zmenšítí výkonnost nebo snížití jakost práce.

Návrh zákona obsahuje též trestní sankce.

Třetí osnova zákona, dle něhož mají býti zrušeny čl. 17. a 30. zákona o veřejné bezpečnosti z r. 1900, má odstraniti překážky tvoření odborových organisací a překážky odborového hnutí vůbec (zakáz stávek).

Čl. 17. zák. z r. 1900 zní: Zakázáno jest každé násilí nebo hrozba násilím níže uvedeným proti osobám třetím; je rovněž zakázáno třetí osobu veřejně zesměšňovati za účelem níže uvedeným; je konečně zakázáno povzbuzovati a podněcovati třetí osoby v umyslu uvedeném v odstavci 2.

Je zakázáno:

1. nutiti třetí osoby nebo zabraňovati jim, aby byly členy sdružení, jichž účelem je spolupráce, pokud jde o podmínky pracovní a mzdové;

2. nutiti zaměstnavatele propustiti dělníky nebo odepřítí jim práci, nebo nutiti zaměstnance zanedbávati práci nebo odmítnoutí nabídky práce za účelem vyvolání výluky nebo stávk;

3. nutiti násilím osoby třetí přijmouti pracovní nebo mzdové podmínky nebo použití násilí vůči třetím osobám nebo jim vyhrožovati, aby na nich byly vynuceny tímto způsobem určité nájemní podmínky v jejich podnikách zemědělských.

Dr. Jaroslav Janko:

Osmý mezinárodní kongres aktuárů v Londýně.

Osmý mezinárodní kongres aktuárů v Londýně byl zahájen 27. června 1927 v starobylé síni Grocer's Company poselstvím prince Waleského. V něm se zdůrazňuje význam mezinárodního kongresu aktuárů konaného zase po 15 letech, který spočívá ne snad jen ve velikosti finančních institucí, za jichž technické vedení jsou aktuáři zodpovědní, ale proto, že tyto instituce uvádějí v praxi různé systémy pojištění, které slouží dobru obcí a státu.

Pak uvítal členy kongresu starosta londýnský, který pravil, že považuje tento kongres za důležitou událost v období svého úřadování a to tím spíše, že princ Waleský přijal čestné předsednictví a neméně než 20 států je reprezentováno oficiálními vládními delegáty. — Povolání aktuárské je považováno za tajemné, ale jeho příslušníci se těší veliké vážnosti. Od diskusí si slibuje nejen rozšíření vědomostí, ale doufá, což je důležitější, že budou opět navázána stará mezinárodní přátelství a nová utvořena.

Nato promluvil Am. Bégault, čestný president stálého výboru mezinárodních aktuárských kongresů; vyzvedl, že při sledování programů jednotlivých kongresů je patrna vzrůstající důležitost sociálního pojištění a doufá, že z diskusí vyjde posílené přesvědčení, že jen ty sociální reformy, které spočívají na základně vědecké, jsou trvalými a zasluhují podpory vlád, zatím co empirické metody, třebaže jsou s počátku vábívé, mohou vésti jen k rozčarování a nespokojenosti v budoucnosti.